

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/17/2021
Identifikačné číslo spisu: 6019200510
Dátum vydania rozhodnutia: 30.06.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Viola Takáčová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:6019200510.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a členiek senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a JUDr. Aleny Adamcovej, v právnej veci žalobcu: J. J. H., narodený XX. Y. XXXX, bytom v F., Č. Č.. XXX/XX, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom v Bratislave, Ul. 29. augusta č. 8 a 10, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej z 24. júna 2019, číslo: 47769-5/2019-BA, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 07. septembra 2020, č.k. 26Sa/12/2019-88 t a k t o

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť žalobcu z a m i e t a .

Účastníkom nárok na náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

I.

1. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) napadnutým rozsudkom zo 07. septembra 2020, č.k. 26Sa/12/2019-88 postupom podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovanej z 24. júna 2019, číslo: 47769-5/2019-BA, ktorým táto podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v rozhodnom znení (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z.z.“) zmenila výrok prvostupňového správneho rozhodnutia Sociálnej poisťovne, pobočka Banská Bystrica z 10. apríla 2019, Číslo: 200-011127-CA04/2019 tak, že slová „Podľa § 49 ods. 2“ nahradila slovami „Podľa § 49“ a v ostatnom odvolanie žalobcu zamietla a prvostupňové správne rozhodnutie potvrdila. Predmetným rozhodnutím prvostupňový správny orgán postupom podľa § 49 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. rozhodol tak, že žalobca nemá nárok na materské, ktorý si uplatnil od 10. decembra 2018.

2. Krajský súd zákonnosť preskúmaného rozhodnutia žalovaného správneho orgánu preskúmal v intenciách § 1 ods. 1, § 13 ods. 1 písm. d/, § 31 ods. 1 písm. a/, b/, § 49 ods. 1,2, § 218 ods. 1,2 zákona č. 461/2003 Z.z. a postupom v zmysle právnej úpravy ustanovenej v Tretej hlave Tretej časti SSP upravujúcej správnu žalobu v sociálnych veciach za primeraného použitia ustanovení o všeobecnej správnej žalobe podľa Prvej hlavy Tretej časti SSP a dospel k záveru o nedôvodnosti podanej žaloby.

3. Krajský súd za spornú považoval tú skutočnosť, či žalobca na základe uzavretej Dohody reálne / fakticky prevzal maloletého syna G. do svojej starostlivosti. Uviedol, že žalobca preukazoval fakticitu prevzatia maloletého syna predovšetkým čestným prehlásením svojho nadriadeného (bez uvedenia mena) o rozvrhnutí služieb a tiež čestným prehlásením svojej matky o tom, že žalobca prevzal maloletého syna do svojej starostlivosti a že so starostlivosťou o neho mu starí rodičia maloletého pomáhajú; žiaden iný dôkaz o svojej reálnej starostlivosti z hľadiska jej konkrétneho obsahu, či organizácie / zabezpečenia popri výkone zamestnania v nezmenenom rozsahu nepredložil, nenavrhol vykonať a ani o nej nepredniesol žiadne konkrétne tvrdenia, hoci z § 196 ods. 6 zákona č. 461/2003 Z.z. pre žalobcu vyplýva povinnosť na podporu svojich tvrdení navrhnuť dôkazy. Argumentoval len všeobecným tvrdením, že mu zabezpečoval všetku starostlivosť v záujme jeho všestranného fyzického a psychického vývinu, osobnou a rodinnou situáciou jeho manželky a matky maloletého, vykonávaním nočných služieb a výpomocou svojich rodičov. Mal za to, že pokiaľ správne orgány vyhodnotili Dohodu o prevzatí maloletého do starostlivosti ako formálnu, postupovali správne, žalobca nie je iným poistencom podľa § 49 ods. 2 písm. d/ zákona č. 461/2003 Z.z., a teda nárok na žiadanú nemocenskú dávku - materské mu nevznikol. Krajský súd ďalej uvádzal, že žalobca, ktorý o materské požiadal ako dobrovoľne nemocensky poistená osoba, naďalej vykonával službu príslušníka policajného zboru v nezmenenom rozsahu aj po Dohodou deklarovanom prevzatí maloletého syna do starostlivosti, nepožiadaval o rodičovskú dovolenku, ani mu neboli upravené pracovné podmienky, nemal tiež v posudzovanom období stratu príjmu zo zárobkovej činnosti, a preto v jeho prípade nedošlo ani k naplneniu kompenzačného účelu nemocenského poistenia. V ďalšej časti odôvodnenia krajský súd poukázal na nemožnosť stotožňovania zákonných pojmov „prevzatie dieťaťa do starostlivosti“ a „starostlivosť o dieťa“, ktoré zákonodarca používa v § 49 zákona č. 461/2003 Z.z. s pojmom „riadna starostlivosť o dieťa“ obsiahnutým v § 3 ods. 1 písm. a/ zákona č. 571/2009 Z.z. o rodičovskom príspevku a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 571/2009 Z.z.“). Rovnako ako nedôvodnú vyhodnotil námietku diskriminácie zo strany orgánov verejnej správy pri rozhodovaní o nároku na materské, pretože nezodpovedala obsahu preskúmaného rozhodnutia, ani platnej úprave. Tvrdenie žalobcu, že mu nárok na materské nebol priznaný z dôvodu, že nezanechal svoju pracovnú činnosť, nezodpovedalo obsahu preskúmaného rozhodnutia, podľa ktorého žalobcovi nárok nebol priznaný z dôvodu, že pri zachovaní jeho pracovnej činnosti v nezmenenom rozsahu nedošlo k zníženiu jeho príjmu a že bez zmeny rozsahu pracovnej činnosti nemohol reálne prevziať na seba tú časť starostlivosti o maloletého, ktorú pred uzavretím Dohody vykonávala matka maloletého. Z § 209 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. vyplýva, že rozhodnutie musí byť v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi, a preto tvrdenie žalobcu, že bol diskriminovaný, keď mu v rozpore s rozhodovacou praxou Sociálnej poisťovne do septembra 2018 nebol nárok na materské priznaný z dôvodu vykonávania pracovnej činnosti aj po prevzatí maloletého syna do starostlivosti nemohlo obstáť. Ak aj došlo k zmene v rozhodovacej činnosti Sociálnej poisťovne z hľadiska interpretovania zákonných podmienok pre priznanie nároku na materské otcom ako iným poistencom podľa § 49 ods. 2 písm. d/ zákona č. 461/2003 Z.z., nemožno z toho vyvodzovať diskrimináciu žalobcu, pretože zákonnosť rozhodnutia podľa § 209 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. má prednosť pred „ustálenou rozhodovacou činnosťou Sociálnej poisťovne“. Tiež nepreukázal, že vo vzťahu k pracujúcim matkám postupuje Sociálna poisťovňa pri rozhodovaní inak, než vo vzťahu k pracujúcim otcom.

4. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti krajský súd žalobu ako nedôvodnú podľa § 190 SSP zamietol.

5. O náhrade trov konania rozhodol tak, že neúspešnému žalobcovi právo na náhradu trov konania nepriznal (§ 167 ods. 1 SSP).

II.

6. Proti tomuto rozsudku podal žalobca v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť.

7. Namietal, že krajský súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v

takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 440 ods. 1 písm. f/ SSP) a tiež, že rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g/ SSP).

8. Vo vzťahu k porušeniu práva na spravodlivý proces bližšie namietal nedostatočné zdôvodnenie rozsudku krajského súdu, nakoľko neposkytuje žalobcovi odpovede na ním prednesené argumenty. V rozsudku krajský súd neuvádza žalobcom predložený dôkaz „Žiadosť o poskytnutie súčinnosti - odpoveď“ z 03. decembra 2019, ktorú žalobca doručil krajskému súdu dňa 05. decembra 2019 a tým súd vylúčil dôkaz predložený stranou napriek tomu, že sa týmto dôkazom zaoberať mal.

9. Vo vzťahu k nesprávne právnemu posúdeniu veci bližšie uviedol, že v priebehu konania poskytol / navrhol dôkazy na preukázanie skutočného stavu a obsahu ním poskytovanej starostlivosti, a teda faktické prevzatie maloletého syna do starostlivosti a jeho skutočnú osobnú realizáciu žalobca preukázal. S odkazom na § 65 ods. 4 zákona č. 73/1998 Z.z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 73/1998 Z.z.“) uvádzal, že o nerovnomerné rozvrhnutie základného času služby v týždni ide vtedy, ak je základný čas služby rozvrhnutý nerovnomerne na jednotlivé týždne tak, že v niektorých týždňoch je kratší, v iných dlhší než určený základný čas služby v týždni, ale v rámci príslušného obdobia, spravidla štvortýždenného, najdlhšie ročného, sa jeho priemerná dĺžka rovná dĺžke základného času služby v týždni. Argumentácia krajského súdu o tom, že žalobca v dotknutých mesiacoch mal vykonávať 7 denných služieb, z toho priemerne 5 služieb počas pracovného týždňa a 2 služby cez víkend a ostatné služby mu mali byť plánované na noc je nesprávne prevzatá, a teda zavádzajúca. Žalobca podľa predloženej odpovede Okresného riaditeľstva policajného zboru v U. mal v dotknutých mesiacoch vykonávať počas pracovných dní priemerne 7 denných služieb počas celého príslušného mesiaca, t.j. priemerne ani dve denné služby týždenne. Podľa § 64 ods. 5 zákona č. 73/1998 Z.z. nadriadený môže určiť policajtovi kratší čas služby v týždni alebo ho inak vhodne upraviť, ak o to policajt požiada zo zdravotných alebo iných vážnych dôvodov a ak tomu nebráni dôležitý záujem štátnej služby; ak bol policajtovi určený kratší čas služby, patrí mu služobný príjem zodpovedajúci tomuto kratšiemu času služby.

10. Ďalej žalobca namietal nesprávnosť poukazu krajského súdu na kompenzačný účel nemocenského poistenia, nakoľko z dôvodovej správy k zákonu č. 461/2003 Z.z. k § 49 pomenovanie „peňažnej pomoci v materstve“ zmenil na „materské“, čím priamo vylúčil kompenzačný účel. Rovnako poukázal na § 3 ods. 3,4 zákona č. 571/2009 Z.z., podľa ktorého riadna starostlivosť o dieťa je starostlivosť poskytovaná dieťaťu v záujme všestranného fyzického a psychického vývinu dieťaťa, najmä primeraná výživa dieťaťa, hygiena dieťaťa, výchova dieťaťa a dodržiavanie preventívnych prehliadok dieťaťa podľa osobitného predpisu. Podmienka riadnej starostlivosti o dieťa sa považuje za splnenú, ak oprávnená osoba zabezpečuje riadnu starostlivosť o dieťa osobne, a od 01. januára 2011 aj inou plnoletou fyzickou, alebo právnickou osobou. Rodič môže vykonávať zárobkovú činnosť akoukoľvek formou, pričom výška príjmu z tejto činnosti nemá vplyv na nárok na rodičovský príspevok ani jeho výšku. Rodičia v čase vykonávania zárobkovej činnosti môžu zabezpečiť starostlivosť o svoje dieťa buď druhým rodičom, starým rodičom, alebo inou plnoletou fyzickou osobou, alebo umiestnením v súkromnom, štátnom, cirkevnom zariadení vrátane materských škôl.

11. Navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

III.

12. Žalovaná sa ku kasačnej sťažnosti žalobcu vyjadrila podaním z 26. januára 2021.

13. Kasačnú sťažnosť považovala za nedôvodnú, s odôvodnením rozsudku krajského súdu sa plne stotožnila. Uviedla, že na účely nároku na materské sa vyžaduje osobná starostlivosť o dieťa. V opačnom prípade by § 51 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. stratil opodstatnenie. Účel nemocenského poistenia ako takého bez ohľadu na druh nemocenského poistenia je vyjadrený v § 2 písm. a/ zákona č.

461/2003 Z.z. s tým, že zákonodarca predpokladá stratu príjmu v súvislosti s prevzatím dieťaťa do starostlivosti, teda účelom poskytnutia poistného plnenia po predchádzajúcom platení poistného je situácia, že poistenec prevezme dieťa do starostlivosti, v súvislosti s čím má ušlý príjem. V závere poukázala na rozsudok Krajského súdu v Žiline zo 07. januára 2020, sp. zn. 28Sa/23/2019 a rozsudok Krajského súdu v Nitre z 18. mája 2020, sp. zn. 23Sa/89/2019 podporujúce závery prijaté krajským súdom a tiež žalovanou.

14. Navrhla, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť žalobcu ako nedôvodnú podľa § 461 SSP zamietol.

IV.

15. Vyjadrenie žalovanej ku kasačnej sťažnosti bolo doručené žalobcovi dňa 11. februára 2021 na vedomie.

V.

16. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd kasačný (§ 11 písm. g/ SSP) preskúmal kasačnú sťažnosť postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 455 SSP a po jej preskúmaní dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalobcu nie je dôvodná a je potrebné ju zamietnuť.

17. Podľa § 2 ods. 1 SSP, v správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

18. Podľa § 2 ods. 2 SSP, každý, kto tvrdí, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli porušené alebo priamo dotknuté rozhodnutím orgánu verejnej správy, opatrením orgánu verejnej správy, nečinnosťou orgánu verejnej správy alebo iným zásahom orgánu verejnej správy, sa môže za podmienok ustanovených týmto zákonom domáhať ochrany na správnom súde.

19. Podľa § 6 ods. 1 SSP, správne súdy v správnom súdnictve preskúmajú na základe žalôb zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov orgánov verejnej správy, poskytujú ochranu pred nečinnosťou orgánov verejnej správy a rozhodujú v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

20. Podľa § 6 ods. 2 písm. c/ SSP, správne súdy rozhodujú v konaniach o správnych žalobách v sociálnych veciach;

21. Podľa § 199 ods. 1 písm. a/ SSP, sociálnymi vecami sa na účely tohto zákona rozumie rozhodovanie Sociálnej poisťovne;

22. Predmetom kasačného konania v danej veci bol rozsudok krajského súdu, ktorým súd ako nedôvodnú zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovanej z 24. júna 2019, číslo: 47769-5/2019-BA, ktorým táto podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. zmenila výrok prvostupňového správneho rozhodnutia Sociálnej poisťovne, pobočka Banská Bystrica z 10. apríla 2019, Číslo: 200-011127-CA04/2019 tak, že slová „Podľa § 49 ods. 2“ nahradila slovami „Podľa § 49“ a v ostatnom odvolanie žalobcu zamietla a prvostupňové správne rozhodnutie potvrdila. Predmetným rozhodnutím prvostupňový správny orgán postupom podľa § 49 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. rozhodol tak, že žalobca nemá nárok na materské, ktorý si uplatnil od 10. decembra 2018.

23. Podľa § 2 písm. a/ zákona č. 461/2003 Z.z., sociálne poistenie podľa tohto zákona je nemocenské poistenie ako poistenie pre prípad straty alebo zníženia príjmu zo zárobkovej činnosti a na zabezpečenie príjmu v dôsledku dočasnej pracovnej neschopnosti, tehotenstva a materstva;

24. Podľa § 13 ods. 1 písm. d/ zákona č. 461/2003 Z.z., z nemocenského poistenia sa za podmienok

ustanovených týmto zákonom poskytujú nemocenské dávky, a to materské;

25. Podľa § 31 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z., povinne nemocensky poistená samostatne zárobkovo činná osoba a dobrovoľne nemocensky poistená osoba majú nárok na nemocenskú dávku, ak tento zákon neustanovuje inak, ak

a/ splnili podmienky ustanovené na vznik nároku na nemocenskú dávku počas trvania nemocenského poistenia a

b/ zaplatili poistné na nemocenské poistenie najneskôr v posledný deň kalendárneho mesiaca, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky, za obdobie od prvého vzniku nemocenského poistenia povinne nemocensky poistenej samostatne zárobkovo činnej osoby a dobrovoľne nemocensky poistenej osoby do konca kalendárneho mesiaca predchádzajúceho kalendárnemu mesiacu, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky, najviac za obdobie posledných päť rokov predchádzajúcich kalendárnemu mesiacu, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky; podmienka zaplataenia poistného na nemocenské poistenie sa považuje za splnenú, ak suma dlžného poistného na nemocenské poistenie je v úhrne nižšia ako 5 eur.

26. Podľa § 49 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z., iný poistenec, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti a ktorý sa o toto dieťa stará, má nárok na materské odo dňa prevzatia dieťaťa do starostlivosti v období 28 týždňov od vzniku nároku na materské. Osamelý iný poistenec, ktorý sa stará o dieťa prevzaté do svojej starostlivosti, má nárok na materské v období 31 týždňov od vzniku nároku na materské a iný poistenec, ktorý prevzal do starostlivosti dve alebo viac detí a aspoň o dve z nich sa stará, má nárok na materské 37 týždňov od vzniku nároku na materské. Iný poistenec má nárok na materské najdlhšie do dovŕšenia troch rokov veku dieťaťa, ak v posledných dvoch rokoch pred prevzatím dieťaťa do starostlivosti bol nemocensky poistený najmenej 270 dní.

27. Podľa § 49 ods. 2 písm. d/ zákona č. 461/2003 Z.z., iný poistenec, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti, je otec dieťaťa po dohode s matkou dieťaťa, najskôr po uplynutí šiestich týždňov odo dňa pôrodu, a matka nepoberá materské na to isté dieťa alebo rodičovský príspevok;

28. Podľa § 51 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z., ak dieťa prevzala do starostlivosti iná fyzická osoba alebo právnická osoba z dôvodu, že sa poistenec podľa lekárskeho posudku nemôže alebo nesmie starať o dieťa pre svoj nepriaznivý zdravotný stav, nárok na materské tomuto poistencovi zaniká dňom prevzatia dieťaťa do tejto starostlivosti a opätovne vzniká odo dňa prevzatia dieťaťa zo starostlivosti inej fyzickej osoby alebo právnickej osoby. Nárok na materské trvá do uplynutia celkového obdobia trvania nároku na materské, najdlhšie do dovŕšenia troch rokov veku dieťaťa.

29. Podľa § 51 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z., ak sa poistenec prestal starať o dieťa z iného dôvodu, ako je jeho nepriaznivý zdravotný stav, nárok na materské zaniká dňom skončenia jeho starostlivosti o dieťa a opätovne vzniká odo dňa pokračovania v starostlivosti o toto dieťa. Obdobie, počas ktorého sa poistenec prestal starať o dieťa z iných dôvodov, sa započítava do celkového obdobia trvania nároku na materské.

30. Podľa § 64 ods. 2 zákona č. 73/1998 Z.z., dĺžka základného času služby v týždni, ktorý je počas celého kalendárneho mesiaca rozvrhnutý nerovnomerne, sa ustanovuje na 38 hodín.

31. Podľa § 64 ods. 5 zákona č. 73/1998 Z.z., nadriadený môže určiť policajtovi kratší čas služby v týždni alebo ho inak vhodne upraviť, ak o to policajt požiada zo zdravotných alebo iných vážnych dôvodov a ak tomu nebráni dôležitý záujem štátnej služby; ak bol policajtovi určený kratší čas služby, patrí mu služobný príjem zodpovedajúci tomuto kratšiemu času služby.

32. Podľa § 65 ods. 1 zákona č. 73/1998 Z.z., základný čas služby v týždni sa rozvrhuje spravidla na päť dní služby tak, aby dni nepretržitého odpočinku v týždni pripadali pokiaľ možno na sobotu a nedeľu. Ak to povaha štátnej služby vyžaduje, môže byť základný čas služby v týždni rozvrhnutý nerovnomerne.

33. Podľa § 65 ods. 4 zákona č. 73/1998 Z.z., o nerovnomerné rozvrhnutie základného času služby v

týždni ide vtedy, ak je základný čas služby rozvrhnutý nerovnomerne na jednotlivé týždne tak, že v niektorých týždňoch je kratší, v iných dlhší než určený základný čas služby v týždni, ale v rámci príslušného obdobia, spravidla štvortýždenného, najdlhšie ročného, sa jeho priemerná dĺžka rovná dĺžke základného času služby v týždni.

34. Najvyšší súd z obsahu súdneho ako aj pripojeného administratívneho spisu žalovanej mal preukázané, že

- žalobca je príslušníkom Policajného zboru Slovenskej republiky, referent výkonu služby na Okresnom riaditeľstve Policajného zboru, Okresný dopravný inšpektorát U. (stav ku dňu podania žiadosti o materské)

- dňa 07. decembra 2018 na predpísanom tlačive B1025948 žalobca požiadal o materské

[nárok na materské si uplatnil na základe dobrovoľného nemocenského poistenia; príslušná dohoda o prevzatí dieťaťa do osobnej starostlivosti medzi žalobcom a matkou dieťaťa bola uzatvorená dňa 10. decembra 2018]

- matka maloletého dieťaťa si v zmysle potvrdenia príslušného úradu práce, sociálnych vecí a rodiny zo 17. decembra 2018 uplatnila nárok na rodičovský príspevok, ktorý trval od 05. decembra 2018 do 09. decembra 2018

- podľa písomného vyjadrenia Ministerstva vnútra Slovenskej republiky z 27. marca 2019 a z 08. apríla 2019 žalobca v rozhodnom období nepožiadala o udelenie rodičovskej dovolenky, neboli mu upravené pracovné podmienky, základný čas služby mal žalobca rozvrhnutý nerovnomerne, dĺžka základného času služby v týždni je 38 hodín, t.j. 165 hodín mesačne

- prvostupňový správny orgán následne rozhodnutím z 10. apríla 2019, Číslo: 200- 011127-CA04/2019 postupom podľa § 49 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. žalobcovi nárok na materské nepriznal

[nepriznanie nároku na materské odôvodnil primárne s poukazom na účel nemocenského poistenia spočívajúci v poskytnutí finančnej kompenzácie pre prípad straty príjmu v dôsledku materstva, respektíve starostlivosti o dieťa, pričom mal preukázané, že žalobca vykonáva zárobkovú činnosť s rovnakým plným pracovným úväzkom ako príslušník policajného zboru, nečerpá rodičovskú dovolenku, nemá upravený pracovný čas a dĺžka jeho pracovného času v týždni je 38 hodín, mesačne 165 hodín]

- žalovaná na odvolanie žalobcu tu preskúmaným rozhodnutím z 24. júna 2019, číslo: 47769-5/2019-BA zmenila výrok prvostupňového správneho rozhodnutia tak, že slová „Podľa § 49 ods. 2“ nahradila slovami „Podľa § 49“ s tým, že v ostatnom odvolanie žalobcu zamietla a prvostupňové správne rozhodnutie potvrdila, a teda so závermi z neho plynúcimi sa plne stotožnila

[v odôvodnení zdôraznila, že žalobca si ku dňu požiadania o materské nevytvoril z pohľadu pracovných podmienok taký časový priestor, aby mohol oprávnené tvrdiť, že poskytuje starostlivosť o dieťa v širšom rozsahu, ako pred jeho faktickým prevzatím do starostlivosti, a že prevzal časť starostlivosti o dieťa, ktorú dovtedy poskytovala matka dieťaťa].

35. Základnou úlohou súdu v predmetnej veci bolo posúdiť zásadnú otázku, či žalobca na účely vzniku nároku na materské splnil zákonnú podmienku prevzatia dieťaťa do starostlivosti tak ako to predpokladá § 49 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z.

36. Na úvod najvyšší súd poukazuje na to, že jednou so zákonom upravených foriem nemocenských dávok je aj materské (§ 48 až § 53 v spojení s § 2 písm. a/ a § 30 upravujúceho všeobecné podmienky nároku na nemocenské dávky zamestnanca, prípadne § 31 upravujúceho všeobecné podmienky nároku na nemocenské dávky povinne nemocensky poistenej samostatne zárobkovo činné osoby a dobrovoľne nemocensky poistenej osoby). Materské je teda nemocenskou dávkou, ktoré sa za splnenia zákonom stanovených podmienok poskytuje z nemocenského poistenia, pričom sa jedná o opakujúcu sa peňažnú dávku, poskytovanú za dni a nahrádzajúcu mzdu alebo plat počas materskej dovolenky, respektíve rodičovskej dovolenky v prípade otca dieťaťa. Táto nemocenská dávka všeobecne plní účel hmotného zabezpečenia v dôsledku materstva, respektíve u iného poistenca v dôsledku prevzatia dieťaťa do starostlivosti, a to v prípade straty alebo zníženia príjmu zo zárobkovej činnosti z tohto dôvodu (§ 2 písm. a/ zákona č. 461/2003 Z.z.). Účelom materského je teda preklenúť časové obdobie, kedy v dôsledku vzniku konkrétnej sociálnej udalosti (pôrod a následná starostlivosť o dieťa) poistenci nemôžu pracovať vôbec alebo len obmedzene, čo viedlo k strate alebo zníženiu príjmu zo zárobkovej činnosti.

37. Najvyšší súd ďalej uvádza, že v predmetnej veci žalobca je príslušníkom Policajného zboru Slovenskej republiky, a teda okrem zákona č. 73/1998 Z.z. sa naňho plne vzťahuje aj zákon č. 328/2002 Z.z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 328/2002 Z.z.“), ktorý v ustanovení § 10 ods. 11 explicitne vymedzuje, kedy, t.j. za akých podmienok môže policajt (alebo profesionálny vojak) prevziať dieťa do osobnej starostlivosti na účely materského; konkrétne, policajtom (alebo profesionálnym vojakom), ktorý prevzal dieťa do osobnej starostlivosti, je otec dieťaťa, ak matka dieťaťa zomrela, otec dieťaťa, ak sa podľa lekárskeho posudku matka o dieťa nemôže starať alebo nesmie starať pre svoj nepriaznivý zdravotný stav, ktorý trvá najmenej jeden mesiac, a ak matka nepoberá materské alebo rodičovský príspevok s výnimkou, keď dieťa bolo zverené matke rozhodnutím súdu, manžel matky dieťaťa, ak sa matka podľa lekárskeho posudku o dieťa nemôže starať alebo nesmie starať pre svoj nepriaznivý zdravotný stav, ktorý trvá najmenej jeden mesiac, a ak matka nepoberá materské alebo rodičovský príspevok, policajt alebo profesionálny vojak, ak sa osobne stará o dieťa na základe rozhodnutia príslušného orgánu o zverení dieťaťa do osobnej starostlivosti druhého rodiča. Z uvedeného je zrejmé, že podmienky stanovené zákonom č. 328/2002 Z.z., za ktorých je možné na účely materského prevziať dieťa do osobnej starostlivosti sú vymedzené užšie, než podmienky plynúce z § 49 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z., nakoľko zákon č. 461/2003 Z.z. na rozdiel od zákona č. 328/2002 Z.z. umožňuje otcovi dieťaťa prevziať dieťa do osobnej starostlivosti aj po dohode s matkou dieťaťa, najskôr po uplynutí šiestich týždňov odo dňa pôrodu, a za podmienky, že matka nepoberá materské na to isté dieťa alebo rodičovský príspevok.

38. Z obsahu administratívneho spisu žalovanej je zrejmé, že žalobca vedomý si tejto skutočnosti sa dňa 05. marca 2018 prihlásil na dobrovoľné nemocenské poistenie ako dobrovoľne nemocensky poistená osoba v rámci všeobecného systému sociálneho poistenia s tým, že dobrovoľné nemocenské poistenie platilo do 31. decembra 2018, pričom k 09. decembru 2018 (odo dňa nasledujúceho mal prevziať na základe dohody s matkou osobnú starostlivosť o maloletého syna) bol nemocensky poistený 280 dní. Zákon č. 461/2003 Z.z. v § 31 ods. 1 upravuje všeobecné podmienky nároku na nemocenské dávky dobrovoľne nemocensky poistenej osoby. Podľa týchto podmienok má dobrovoľne nemocensky poistená osoba nárok na nemocenské dávky pokiaľ

- zaplatila poistné na nemocenské poistenie najneskôr v posledný deň kalendárneho mesiaca, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky, za obdobie od prvého vzniku nemocenského poistenia dobrovoľne nemocensky poistenej osoby do konca kalendárneho mesiaca predchádzajúceho kalendárnemu mesiacu, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky, najviac za obdobie posledných päť rokov predchádzajúcich kalendárnemu mesiacu, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky s tou výnimkou, ak suma dlžného poistného na nemocenské poistenie je v úhrne nižšia ako 5 eur

- splnila osobitné podmienky ustanovené na vznik nároku na konkrétnu nemocenskú dávku počas trvania nemocenského poistenia.

39. Osobitné podmienky na vznik nároku na materské iného poistenca (predovšetkým otca) sú konkrétne upravené v § 49 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z., v zmysle ktorého iný poistenec má nárok na materské, ak tento prevzal dieťa do osobnej starostlivosti a o toto dieťa sa stará (v predmetnej veci žalobca mal prevziať dieťa do starostlivosti na základe dohody s matkou), vek dieťaťa (materské sa vypláca najdlhšie do dovŕšenia troch rokov veku dieťaťa), pred prevzatím dieťaťa do starostlivosti musel byť nemocensky poistený najmenej 270 dní, uplynutie 6 týždňov odo dňa pôrodu. Vzhľadom na to, že k prevzatíu dieťaťa do starostlivosti došlo na základe dohody s matkou, musí byť splnená i ďalšia podmienka, a to, že matka nesmie poberať materské alebo rodičovský príspevok.

40. V predmetnej veci splnenie všeobecnej podmienky spočívajúcej v zaplatení poistného na nemocenské poistenie sporné nebolo; sporným však zostalo splnenie osobitnej podmienky plynúcej z § 49 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z., a to, či žalobca na základe dohody s matkou podľa § 49 ods. 2 písm. d/ menovaného zákona aj reálne prevzal starostlivosť o maloletého syna. V tomto smere najvyšší súd zastáva názor, že starostlivosť o dieťa musí byť založená na reálnom základe, t.j. iný poistenec sa musí o

dieťa osobne starať, pričom táto skutočnosť vyplýva jednak zo samotnej dikcie § 49 ods. 1 veta prvá zákona č. 461/2003 Z.z., podľa ktorého iný poistenec na základe dohody s matkou „prevezme“ dieťa do starostlivosti, a ktorý sa o toto dieťa stará, čo treba vykladať tak, že iný poistenec čo do starostlivosti o dieťa zaujme miesto po matke (nahradí ju) a jednak z § 51 zákona č. 461/2003 Z.z., ktoré rieši prerušenie starostlivosti o dieťa a s ním spojený zánik nároku na materské v prípade, ak sa poistenec podľa lekárskeho posudku nemôže alebo nesmie starať o dieťa pre svoj nepriaznivý zdravotný stav, prípadne z iných dôvodov. Ak by postačovala iba formálna starostlivosť o dieťa na základe dohody rodičov dieťaťa, respektíve starostlivosť zabezpečovaná inou osobou, ustanovenie § 51 zákona č. 461/2003 Z.z. by stratilo svoje opodstatnenie. Pokiaľ v tomto smere žalobca odkazoval na definíciu starostlivosti o dieťa plynúcu z § 3 ods. 3 a 4 zákona č. 571/2009 Z.z. v znení účinnom od 01. januára 2011 v zmysle ktorého sa podmienka riadnej starostlivosti o dieťa považuje za splnenú, ak oprávnená osoba „zabezpečuje“ riadnu starostlivosť o dieťa osobne, alebo inou plnoletou fyzickou, alebo právnickou osobou, najvyšší súd uvádza, že zákon č. 461/2003 Z.z. v príslušnom ustanovení § 49 ods. 1 používa pojem „prevziať“ starostlivosť s dodatkom „a ktorý sa o toto dieťa stará“ a nie pojem „zabezpečiť“ starostlivosť, čo je nutné rozlišovať, keďže pojem „zabezpečiť“ je pojmom obsahovo širším, a teda môže zahŕňať aj starostlivosť o dieťa aj prostredníctvom iných osôb než sú samotní rodičia dieťaťa (porovnaj znenie § 3 ods. 1 písm. a/, 3 a 4 zákona č. 571/2009 Z.z. účinné do 31. decembra 2010). Rovnako najvyšší súd považuje za potrebné uviesť, že materské ako nemocenská dávka vyplácaná na základe nemocenského poistenia sa spravuje inými pravidlami než rodičovský príspevok majúci charakter štátnej sociálnej dávky. Systém sociálneho zabezpečenia v Slovenskej republike je totiž založený na troch pilieroch, ktorými sú poisťovací systém, systém štátnej sociálnej podpory a systém sociálnej pomoci. Poisťovací systém je príspevkovým systémom viazucim sa na výkon ekonomickej činnosti umožňujúcej fyzickej osobe byť poistencom, a teda aj plniť si povinnosti súvisiace s odvodovými povinnosťami pre prípad vzniku sociálnej udalosti, v dôsledku ktorej dochádza k strate výkonu zárobkovej činnosti. Účastník poisťovného vzťahu teda nárok na dávku za predpokladu, že si platí poisťné, prípadne za neho platí poisťné štát (napríklad poisťné na starobné poistenie, nemocenské poistenie). V tomto systéme sa uplatňuje predovšetkým princíp zásluhovosti. Systém štátnej sociálnej podpory (pod ktorý možno zaradiť aj rodičovský príspevok) je systém, v rámci ktorého, ak nastane určitá a štátom uznaná sociálna situácia sa poskytnú štátne dávky. Na rozdiel od poisťovacieho systému sa nevyžaduje plnenie odvodovej povinnosti, nárok na tento typ dávky nie je podmienený účasťou na sociálno-poisťovacích právnych vzťahoch a ani príjmovými pomermi oprávnených osôb; platí zásada rovnakého zabezpečenia pre všetkých. Len pre úplnosť, najvyšší súd uvádza, že tretí pilier tvorí systém sociálnej pomoci vychádzajúci predovšetkým z príjmových pomerov, ide o tzv. testované dávky poskytované tým osobám, ktoré to vzhľadom na svoju sociálnu a ekonomickú situáciu reálne potrebujú. Účel tohto systému spočíva v sociálnej pomoci a to tak, aby príjemcu tejto pomoci a jeho spoločenské prostredie čo možno najviac podnecovali k aktívnemu riešeniu nepriaznivej tak sociálnej ako aj materiálnej situácie. V tomto type systému sa uplatňuje princíp subsidiarity, čo znamená, že sociálna pomoc sa poskytne iba tomu, kto si nevie pomôcť sám alebo nedostáva potrebnú pomoc z inej strany. Zároveň dotvára systém náhradných zdrojov a je založená na preukázaní nielen jej opodstatnenosti (potrebnosti), ale zároveň aj na preukázaní chýbajúcej schopnosti zabezpečiť sa vlastným pričinením. Sociálna pomoc je financovaná zo štátneho rozpočtu pre osoby so zdravotným postihnutím a osoby v hmotnej núdzi na základe životného minima, ktoré je upravené v zákone č. 601/2003 Z.z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

41. Možno teda uzavrieť, že iný poistenec, ktorý dieťa prevzal do starostlivosti, sa o toto dieťa musí starať osobne, v opačnom prípade sa uzavretá dohoda medzi iným poistencom a matkou podľa § 49 ods. 2 písm. d/ zákona č. 461/2003 Z.z. bude považovať za dohodu výslovne formálnu. V prejednávanej veci bolo riadne preukázané, že žalobca v zmysle oznámenia Ministerstva vnútra Slovenskej republiky z 27. marca 2019 v spojení s doplneným oznámením z 08. apríla 2019 nepožiadaval o rodičovskú dovolenku, vykonával prácu v plnom služobnom pomere, bez úpravy pracovných podmienok, dĺžka základného času služby v týždni bola podľa § 64 ods. 2 zákona č. 73/1998 Z.z rozvrhnutá nerovnomerne, a teda stanovená na 38 hodín (165 hodín mesačne). Samotná skutočnosť, že základný čas služby bol rozvrhnutý nerovnomerne nemožno bez ďalšieho vykladať v prospech žalobcu na účely splnenia podmienky riadnej osobnej starostlivosti o maloleté dieťa v súvislosti s posudzovaním vzniku

nároku na materské iného poistenca, nakoľko pri nerovnomerne rozvrhnutom základnom čase služby je základný čas služby rozvrhnutý nerovnomerne na jednotlivé týždne tak, že v niektorých týždňoch je kratší, v iných dlhší než určený základný čas služby v týždni, ale v rámci príslušného obdobia, spravidla štvortýždenného, najdlhšie ročného, sa jeho priemerná dĺžka rovná dĺžke základného času služby v týždni (§ 65 ods. 4 zákona č. 73/1998 Z.z.). V tejto súvislosti najvyšší súd dodáva, že žalobcovi postupom podľa § 64 ods. 5 zákona č. 73/1998 Z.z., nebol zo strany nadriadeného určený kratší čas služby v týždni, respektíve túto skutočnosť žalobca nepreukázal. Možno teda uzavrieť, že žalobca si v rozhodnom období plnil svoje služobné povinnosti v plnom rozsahu a podľa potvrdenia služobného úradu v nezmenených pracovných podmienkach. Podľa názoru najvyššieho súdu žalovaná ako aj prvostupňový správny orgán postupovali v súlade so zákonom, pre rozhodnutie si zadovážili všetky potrebné podklady, na základe ktorých zistili skutkový stav náležite a zistené skutočnosti správne právne posúdili tak, že žalobcovi nevznikol nárok na uplatnenú nemocenskú dávku - materské. Aj podľa názoru najvyššieho súdu si tak žalobca ku dňu podania žiadosti o materské nevytvoril z pohľadu pracovných podmienok taký časový priestor, aby mohol oprávnene tvrdiť, že poskytuje riadnu, faktickú a osobnú starostlivosť o maloleté dieťa, a teda že by riadne prevzal starostlivosť o maloleté dieťa, ktorá bola dovtedy poskytovaná zo strany matky dieťaťa.

42. Najvyšší súd ako nedôvodnú vyhodnotil tiež námietku žalobcu týkajúcu sa nedostatočného odôvodnenia rozsudku krajského súdu. Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojej judikatúre (napríklad v náleze sp. zn. I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 107/07, I. ÚS 378/2019) tiež zdôraznil, že orgán štátnej moci by mal vo svojej argumentácii, obsiahnutej v odôvodnení svojho rozhodnutia, dbať aj na jeho celkovú presvedčivosť, teda na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, ako aj závery, ku ktorým na základe týchto premis dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé, odôvodnenie má obsahovať dostatok dôvodov a ich uvedenie má byť zrozumiteľné a je povinný formulovať odôvodnenie spôsobom, ktorý zodpovedá základným pravidlám logického, jasného vyjadrovania a musí spĺňať základné gramatické, lexikálne a štylistické hľadiská. Nedostatky odôvodnenia zakladajú vadu nepreskúmateľnosti rozhodnutia. Uvedenou problematikou sa už viackrát zaoberal aj Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) - napríklad v rozhodnutí *Kraska c. Švajčiarsko* z 29. apríla 1993, séria A, č. 254-B, s. 49, § 30 konštatoval, že z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie. Rovnako ESLP pripomína, že rozhodnutia musia v dostatočnej miere uvádzať dôvody, na ktorých sa zakladajú (*García Ruiz c. Španielsku* z 21. januára 1999). Judikatúra ESLP a ani Ústavného súdu Slovenskej republiky pritom nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia, ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument. V tomto smere najvyšší súd podrobil prieskumu rozsudok krajského súdu a dospel k záveru, že tento atribúty preskúmateľnosti spĺňa. Z napadnutého rozsudku je zrejmy stručný priebeh administratívneho konania, zhrnutie napadnutého rozhodnutia, podstatné zhrnutie pre danú vec zásadných faktov, zhrnutie argumentov žalobcu a vyjadrenia žalovanej a tiež posúdenie podstatných skutkových tvrdení a právnych argumentov. Pokiaľ sa krajský súd v odôvodnení rozsudku nevysporiadal so Žiadosťou o poskytnutie súčinnosti - odpoveď z 03. decembra 2019, prílohou ktorej bol opis plánu služieb za mesiac december 2018 až november 2019 nemožno toto pochybenie považovať za tak závažné, ktoré by bolo spôsobilé privodiť zrušenie predmetného rozsudku, nakoľko nevyplývajú z neho tak zásadné skutočnosti, ktoré by mohli zmeniť krajským súdom už skôr prijaté závery. Krajský súd v predmetnej veci teda postačujúcim spôsobom reflektoval na žalobcom vznesené tvrdenia, na prerokúvaný prípad aplikoval relevantné hmotnoprávne a procesnoprávne ustanovenia všeobecne záväzných právnych predpisov a svoje rozhodnutie, ktorým žalobu ako nedôvodnú zamietol, presvedčivo a náležite odôvodnil. Len pre úplnosť najvyšší súd dodáva, že rozsudkami iných krajských súdov nie je súd viazaný a stanovisko verejnej ochrankyne práv z 10. februára 2020 nie je pre danú vec relevantné, nakoľko predmetom tohto konania je posúdenie splnenia zákonných podmienok na vznik nároku na materské podľa zákona č. 461/2003 Z.z. a nie zákona č. 328/2002 Z.z.

43. V závere najvyšší súd len dopĺňa, že samotný odklon od predchádzajúcej rozhodovacej praxe správnych orgánov nenapĺňa znaky diskriminácie a nie je v rozpore so zásadou rovnakého

zaobchádzania, zvlášť pokiaľ žalovaná v období po zmene svojho prístupu k posudzovaniu materského vo veciach s obdobným skutkovým a právnym stavom rozhodovala rovnako ako v prípade žalobcu. V tomto smere žalobca neprodukoval žiaden dôkaz svedčiaci o opaku. Najvyšší súd poukazuje na to, že nemožno vylúčiť, že sa aj správny orgán odkloní od existujúcej rozhodovacej praxe a v nových rozhodnutiach zaujme opačný právny názor, než aký zaujal v obdobných právnych veciach v skôr vydaných rozhodnutiach. Tento odklon súvisí s vyvíjajúcimi sa právnymi názormi aj na strane správnych orgánov, ktoré nie sú strnulé. Pokiaľ správny orgán v nových rozhodnutiach náležitým spôsobom odôvodní zmenu tohto právneho názoru, takéto rozhodnutie je v súlade s princípmi právneho štátu, najmä so zásadou právnej istoty a rovnosti účastníkov konania. V predmetnej veci žalovaná dostatočným spôsobom odôvodnila svoje rozhodnutie, keď individuálne uviedla, prečo v prejednávanej veci nedošlo k naplneniu zákonnej podmienky osobnej starostlivosti o maloleté dieťa zo strany žalobcu ako iného poistenca.

44. Vzhľadom na vyššie uvádzané skutočnosti, najvyšší súd námietky žalobcu uvedené v kasačnej sťažnosti vyhodnotil ako nedôvodné, keď tieto neboli spôsobilé spochybníť vecnú správnosť napadnutého rozhodnutia krajského súdu. Z týchto dôvodov potom najvyšší súd kasačnú sťažnosť podľa § 461 SSP ako nedôvodnú zamietol.

45. O náhrade trov kasačného konania rozhodol najvyšší súd tak, že žalobcovi, ktorý v tomto konaní úspech nemal, ich náhradu nepriznal (§ 467 ods. 1 SSP v spojení s § 167 ods. 1 SSP) a žalovanej ich nepriznal, lebo to nemožno spravodlivo požadovať (§ 467 ods. 1 SSP v spojení s § 168 veta prvá SSP).

46. Toto rozhodnutie prijal najvyšší súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 139 ods. 4 veta prvá SSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok n i e j e príпустný